

Koncepce chovu Hw v ČR.

Současný stav chovu Hw v ČR .

Rozvinutá chovná základna, ve kterém lze plně realizovat čistokrevnou nepřibuzenskou plemenitbu při dodržování dostatečné genetické variability.

Předpoklady uplatnění koncepce.

Pro další rozvoj chovu Hw je bezpodmínečně nutné jednotné působení všech nástrojů využitelných pro řízení chovu. Jsou to :

1. Druh chovu
2. Personálně-organizační opatření.
3. Chovatelský cíl.
4. Bonitace.
5. Svody mladých.
6. Výstavy
7. Ostatní motivační a regulační prvky (třídy chovnosti, omezování chovnosti).

1. Druh chovu

Efektivně lze rozvíjet chov pouze v systému tzv. „Řízeného chovu“.

Poradci chovu prostřednictvím osvěty, rozborů a vlastních návrhů, ve vztahu k chovatelům, ovlivňují výběr chovných partnerů ve smyslu chovatelského cíle a při dodržování zásad plemenařské práce. Každé spojení, prostřednictvím krycího listu musí být potvrzeno příslušným poradcem chovu se zodpovědností za dodržení všech daných pravidel.

2. Personálně-organizační opatření.

Základním řídicím článkem v chovatelském klubu by mělo být Chovatelské kolegium (ChK).

Posláním ChK je konkrétní řízení chovu na straně jedné a na straně druhé, jde o poradní orgán vedení (výboru) klubu, který by měl předkládat také návrhy na úpravu normativů klubu ovlivňující chov dle potřeb populace Hw v daném časovém období.

ChK je složeno především z oblastních poradců chovu (OPCH) z nichž jeden je předsedou ChK a hlavním poradcem (HPCH) zároveň. HPCH by měl být zároveň členem výboru klubu. OPCH by měli být v úzkém kontaktu s chovatelem a řídit chov ve svém mikroregionu. Při výběru OPCH by se mělo přihlížet i k jeho bydlišti, aby byl relativně co nejbližší centra mikroregionu. V ideální podobě by mikroregiony měly být relativně stejně velké, resp. s přibližně stejným počtem chovatelů. HPCH především průběžně dohlíží na dodržování všech chovatelských normativů a navrhuje opatření pro další rozvoj chovu – aktivně řídí a kontroluje činnost OPCH.

Poradci chovu by měli být ustanovováni ze členů klubu, kteří mají již svým vzděláním co nejbližší k chovatelství, nejlépe z již zkušených chovatelů s nezbytnými morálně-volními vlastnostmi.

3. Chovatelský cíl.

Měl by být vypracováván vždy ve 2-3 letém období.

Základem pro jeho vypracování je plemenný standard a současný stav populace.

Chovatelský cíl je podkladem pro zaměření selekce a je vhodné ho využít i jako instruktážní nástroj pro rozhodčí exteriéru s aprobační pro Hw.

Chovatelský cíl v podstatě zdůrazňuje problematiku, zjištěnou seriózní analýzou stavu populace, kterou je třeba řešit v následném období (selekcí, úpravou hodnocení na

výstavách, motivacím chovatelů). Od chovatelského cíle by měla být odvozena i míra selekčního tlaku na jednotlivé znaky, které je třeba vylepšit (Pozor – selekce na hodně znaků, je selekce na nic)

4. Bonitace.

Bonitaci je třeba chápat jako **jednotný a jednostupňový** akt uzavření procesu přijetí jedince do skupiny psů, kteří se budou, určitým individuálním způsobem, podílet na dalším vývoji populace hovawartů v ČR. Zároveň jde o nejvýraznější selekční nástroj.

Již před konáním vlastní bonitace musí mít každý jedinec splněny podmínky dané zápisním řádem (účast na svodu mladých, vyšetření DKK, absolvování výstav nebo i složení zkoušek z výkonu).

Problematiku bonitace lze rozdělit do několika hlavních bodů: bonitační komise, způsob posuzování, povahový test.

Bonitační komise.

Závěrem práce bonitační komise má být sestavení bonitačního kódu. Jde vůbec o nejzávažnější akt v řízení chovu, neboť zejména ve velkých populacích je bonitační kód nejzávažnějším zdrojem informací pro sestavování chovných párů. Z toho vyplývá (a praxe to také potvrdila), že je nutné, aby, obecně vyjádřeno, bylo bonitační posouzení (exteriéru i povahy) prováděno nejlépe tzv. jedněma očima. Pak má bonitační kód daleko vyšší vypovídací schopnost, než kdyby každou bonitaci posuzovali jiní lidé. Ve stálé bonitační komisi by měl být HPCH a min.1-2 OPCH (většinou z oblastí, kde se bonitace koná).

Způsob posuzování.

Způsob posuzování se musí docela dost odlišovat od způsobu posuzování na výstavě. Zatím co na výstavě se posuzují psi určitým globálním pohledem na jedince a to ve srovnání pouze s konkurencí, která se náhodně na výstavě sejde, je na bonitaci třeba hodnotit, mimo typu, každou exteriérovou proporcí zvlášť a to nejen ve srovnání se standardem. Významnou roli zde hraje právě chovatelský cíl, ke kterému by měl rozhodčí pro exteriér přihlížet a který vlastně určuje akcentaci určité proporce či vady.

Dalším specifickým je to, že i když je na bonitaci delegován rozhodčí pro exteriér, mělo by posuzování mít charakter spíše **týmové práce**.

Způsob posuzování na bonitaci vyžaduje znalost problematiky populace, určitý odborný nadhled a prolnutí požadavků standardu a stanoveného chovatelského cíle.

Povahový test.

Povahový test je i historicky nejpalčivější otázkou hodnocení psů.

Je jasné, že nikdo nikdy nenalezne test, který by sám o sobě, zcela spolehlivě, objektivně a dostatečně rychle vyhodnotil povahu psa. Pokud se tedy nebudeme pokoušet objevit perpetuum mobile, je vhodné se raději soustředit na omezení rizika chybného posouzení na minimum jiným způsobem.

Povahový test je třeba přizpůsobit tak, aby se pes dostal do několika různých situací a to v přítomnosti i bez přímé přítomnosti svého pána (míra pevnosti povahy) a to v určitém, organizačně únosném, čase. Náročnost testu by měla korespondovat s požadavky na pracovní psy, mezi něž Hw patří.

Stejně jako u exteriéru je vhodné, aby výsledné hodnocení bylo dílem **kolektivního konsensu a nikoliv dílem jednotlivce** – omezuje se tak subjektivní pochybení a výsledek je určitě objektivnější.

Povahový test musí mít zcela konkrétní kódový výsledek jinak je bezcenný a zbytečný. V chovu se nemůžeme spokojit jen s tím že pes prošel povahovým testem, ale

bezpodmínečně musíme vědět, zda pes má opravdu pevnou, standardní povahu a nebo jestli jeho povaha není sice až tak pevná, ale zase není ještě taková, aby bylo nutno ho kvůli povaze nadobro vyřadit z chovu. A to by mělo být opět záležitostí zase celé stálé bonitační komise, aby o tom rozhodla (stálá bonitační komise navíc psa uvidí, jak se bude chovat při měření, kontrole chrupu a pod.).

Povahový kód hraje stejnou roli jako kód exteriérový – dává představu o psu a především poskytuje možnost upravovat povahové vlastnosti. Je jistota, že se můžeme vyhnout spojení partnerů se slabšími povahami, kde by byla vysoká pravděpodobnost výskytu nestandardních povah a naopak přiřazením partnera se standardní povahou k partnerovi s méně pevnou povahou je naděje na vylepšení povahy potomků.

5. Svod mladých.

Velmi důležitá kontrola výsledku realizovaných spojení.

Účast na svodu mladých je nezastupitelnou podmínkou k pozdějšímu uchovnění jedince, což je určitou pojistkou účasti (pokud majitel hodlá chovat).

6. Výstavy

Výstava by neměla být chápána jako plnohodnotná chovatelská akce, byť s chovatelstvím souvisí a nesmí se tedy vymykat základnímu duchu celého systému. Jak již bylo uvedeno, je posuzování na výstavě jiné než na bonitaci – méně důkladné s cílem pouze vybrat nejlepší jedince z dané konkurence konkrétní jedné výstavy. I zde by však bylo vhodné, aby rozhodčí přihlíželi i k chovatelskému cíli klubu. Proto by tento materiál měl být v písemné formě předáván vždy všem rozhodčím s aprobační pro Hw.

V těchto souvislostech je třeba zmínit problematiku posuzování cizinců na výstavách. Jistě, ze společenského hlediska je to věc potřebná. Ne tak již z pohledu chovatelství. Standard, jako sjednocující norma pro posuzování, má docela široké „mantinely“. V každém státě je úroveň a stav chovné základny jiný. A v neposlední řadě má (v rámci standardu) každý stát více či méně jiný chovatelský cíl. A ať se snaží každý z rozhodčích o sebevětší objektivitu, vždy posuzuje tak trochu pod dojmy domácího stavu. Tedy, přeženeme-li trochu, můžeme z každé výstavy mít vysoce hodnocené jedince zcela jiných typů a exteriérových kvalit. Co to udělá v řadách majitelů psů, není třeba snad rozvádět. Proto by bylo velmi vhodné uvážlivě a nepřilíš využívat cizích rozhodčích a vše ponechat jen v úrovni společenské. Rozhodně přínosnější je např. seminář s experty na chov Hw v cizích státech, ze které se dá získat inspirace nebo dokonce převzít, co se jeví jako dobrá věc.

Další problematikou jsou kritéria pro pracovní třídu na výstavách. Ano, hovář je pracovním plemenem a tak by co nejvíce nástrojů mělo být zaměřeno na práci s ním. Dnešní stav v kriteriích pro pracovní třídu je však právě opačný a silně demotivující pro majitele Hw. Jde o to, že všem pracovním plemenům na mezinárodní úrovni jsou (údajně) stanovena stejná kritéria. To určitě není správné. Např. pro plemeno NO mohou být tato kritéria motivující, ale pro jiné plemeno (i Hw) mohou tato kritéria být příliš tvrdá a tak se mnohý majitel psa o jejich splnění ani nepokusí – navíc vše akcentují disciplíny obran ve většině pracovních zkoušek s celou svou samostatnou problematikou. IHF by mělo na FCI požadovat, aby organizace pro každé plemeno si mohly stanovit sami úroveň kriterií pro pracovní třídu. Jinak je celý systém demotivující a navíc umožňující získání až vrcholných ocenění v pracovní třídě méně exteriérově kvalitním jedinců.

7. Ostatní motivační a regulační prvky

Třídy chovnosti.

Nezaměňovat třídu chovnosti s tzv.druhem chovu, což je velmi zavádějící kategorizací. Třída chovnosti je přidělována konkrétnímu jedinci (nikoliv jeho odchovu) na základě jeho kvalit a toho, co psovod se psem dokázal navíc – především zkoušky z výkonu, jako velmi žádoucí atribut pracovních plemen psů.

Právě pro práci se psem je třída chovnosti velmi motivační – jen je třeba velmi citlivě nasadit laťku kritérií (druhy zkoušek).

Možnosti kritérií pro třídy chovnosti, se kterými máme dlouholeté zkušenosti:

I.třída - DKK 0/0,

- ocenění "výborný" výhradně na klubové nebo speciální výstavě,
- zkouška z výkonu (jakákoliv, mimo ZOP,BH a ZZO),
- povaha standardní s vyhodnocením AA.
- minimum drobných, nezávažných odchylek od standardu.

II.třída - DKK 0/0

- minimum drobných odchylek od standardu,
- ocenění min. "velmi dobrý" na vyšších typech výstav (MVP, NVP, SV, KIV),
- povaha i přípustná s vyhodnocením AA, BA, BB.

III.třída - DKK (pes - 0/0, fena - do 2/2),

- soubor standardem tolerovaných vad nebo výskyt závažných vad a nedostatků,
- ocenění (pes - min.velmi dobrý, fena - min. dobrá),
- povaha i přípustná s vyhodnocením AA, BA, BB.

Omezování chovnosti).

Velmi vhodným nástrojem, na rozdíl od tříd chovnosti nikoliv však motivačním, ale tentokrát restriktivním, je omezování chovnosti.

Je to opět o kritériích, které se předem stanoví. Dokonce je možnost toto omezování přímo navázat na třídy chovnosti.

Filosofií těchto nástrojů je: více chovat na velmi kvalitních jedincích a méně na méně kvalitních – POZOR - nezaměňovat s tzv.teorií elit a přeceňování úloh šampionů (to je opravdu o něčem jiném).

Tento návrh koncepce chovu Hw v ČR představuje ucelený komplex, velmi úzce mezi sebou propojených, nástrojů. Jedině jejich důsledným dodržováním, bez ohledu na individuální či skupinové zájmy, může být docíleno dalších úspěchů v chovu.